

Adóelkerülés vagy adóoptimalizálás – A vállalati jövedelemadó a nemzetközi és európai vitákban

2014.11.06. 14:18 Világgazdasági Intézet

Az OECD tavaly nyári jelentése óta fokozottabb figyelem fordul a vállalati jövedelemadóztatás kérdései felé, mivel egyre több ország veti fel, hogy a nagy cégek, rendszerint multinacionális vállalatok a transzferárak céltudatos alakítása révén nem egyszerűen adóoptimalizálásra törekednek, hanem már inkább az adóelkerülés a céljuk. Az ilyen esetek egy részében a kormányzatok adópolitikája is kisebb vagy nagyobb mértékben szerepet játszik, így több esetben is a kritika célpontjává vált nem csak a multinacionális vállalatok könyvelési gyakorlata, hanem a kormányok adópolitikája is. Európában három ország – Írország, Luxembourg és Hollandia – esetén merültek fel most ilyen kritikák, s míg az ír kormány a több országból jövő nyomás eredményeként október 14-én bejelentette, hogy fokozatosan – bizonyos átmeneti idő után – módosítja az adózási szabályait, addig a másik két ország esetében egyelőre csak vizsgálatok folynak az Európai Bizottság (EB) részéről az itt alkalmazott transzferár-rendszerekkel kapcsolatban. Az ír döntést az is megelőzte, hogy az OECD is felszólította Írországot az adószabályokban lévő kiskapuk bezárására.

A három legjelentősebb ilyen eset az Amazon Luxembourgonban, Starbucks Hollandiában és az Apple Írországban. Az EB vizsgálatai az uniós jogra támaszkodva azzal foglalkoznak, hogy ezek a vállalatok hogyan szervezték az adóügyeiket, s nem minden esetben koncentráltak a különböző panaszokban foglaltakra. Starbucks – a világ egyik legjelentősebb kávékereskedő cége – miközben nagy mennyiségben értékesített kávékat Nagy-Britanniában, szinte alig fizetett ott társasági adót. Az ez ellen fellépők arra mutattak rá, hogy a cég akkora nagyságú jogdíjakat fizetett a hollandiai, valamint felárat a kávébab-vásárlásra a svájci leányvállalatainak, hogy a brit anyacég csak minimális nyereséget ért el. Ehhez hasonló rendszert működtetett az Amazon – a világ egyik legnagyobb online kiskereskedő cége – is, amely szinte mindent a luxembourgi cégéből árusít, miközben a többi európai országban lévő raktáraiból szállít. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy minden profit a cég luxembourgi könyvvitelében jelentkezik, s nem pedig azokban az országokban, ahol a tárolás és a vásárlás megtörténik. Ennek adójogi keretét a cég és a nagyhercegség kormánya között 2003-ban kötött megállapodás adja. Az Apple esete abban hasonló, hogy a cég írországi vállalata jelentős összegekkel megterheli a brit vagy más európai országban lévő leányvállalatokat, s ennek következtében a profit majdnem egésze az írországi vállalat számláin jelentkezik. Ezek az adózási gyakorlatok komoly kritikákat és vitákat indítottak meg már hosszabb ideje, amiben az EU tagországok kormányzatain kívül az USA törvényhozása is megjelent, valamint erőteljesek az e cégek vállalati versenytársai részéről több irányba is elhangzó bírálatok. Eközben az EB is lépéseket igyekszik tenni az uniós jog alapján, amit viszont sokan nem tartanak elegendőnek vagy éppen a probléma gyökereit érintő vizsgálatnak. Sok adószakértő és bizonyos szempontból az EB értékelései is azt állapítják meg, hogy ezek az adózási gyakorlatok sértik az állami támogatásra vonatkozó uniós szabályokat. Ez különböző módon történik. Az Apple vállalati struktúrája lehetővé teszi, hogy az adócsökkentő költségtételeket a magas adózási országokban lehessen elkönyvelni, miközben a profitot az alacsony adózási Írországra lehetséges átvészeltetni. Az Amazon esetében pedig az anyavállalatnak fizetendő jogdíj révén kivezethető a profit Európából. Az Apple esetén az írországi adószabályok miatt az USA is elégedetlen, mivel a tengerentúl keletkező profit szintén Írországra kerül át. Ezek az esetek azért is fontosak lehetnek, mert a végkimenetelük az olyan következő generációs

tech cégek, mint a Google, Facebook, eBay, és Twitter adózási gyakorlatát is befolyásolhatják.

Az EB júniusban több vizsgálatot is elindított az alkalmazott transzferár-rendszerekkel kapcsolatban. Ezek sérthetik az EU szabályokat, ha a nemzeti adószabályok lehetővé teszik, hogy egyes vállalatok olyan belső árakat alkalmazhassanak, amelyek nem tükrözik a piaci árviszonyokat. Így a túlzott nagyságú jogdíjak vagy az alkalmazott adómaximalizálás olyan eszközök, amelyek szintén ellentétesek az EU szabályokkal, s emiatt nem megengedhető állami támogatásnak tekinthetők.

Ezekből az esetekből már most számos tanulság levonható mindenki számára.

a) Az adóügyek sem az EU-n belül, de már globális méretben sem tekinthetők az egyes országok teljesen szuverén ügyének. Az egyes országok ma már nem hozhatnak más országtól teljesen független adópolitikai döntéseket, ill. nem tudnak egyedül adópolitikai problémákat megoldani. Bármilyen túlzott adópolitikai kedvezmény európai vagy globális szinten torzíthatja a beruházási döntéseket, alááshatja a világ más országaiban a beruházásokból származó jövedelmeket és az adóbevételeket, ami természetesen különböző ellenreakciókat válthat ki.

b) A vállalati adókulcs végig nem gondolt csökkentése nem biztos, hogy kizárólag a várt eredményt hozza. Így pl. az ír gazdaságpolitika gazdaságélénkítő stratégiájában az adópolitika különleges szerepet játszott. A hivatalosan 12,5%-os, de az US szenátusa megállapítása szerint a gyakorlatban 2% körüli vállalati adó a sarokeleme volt eddig az ír iparpolitikának, de ugyanakkor ez egyre erőteljesebb politikai nyomásnak lett kitéve mind az US, mind a több EU tagország részéről az adópolitikai rendszer gyökeres megváltoztatása érdekében.

c) A magyar adópolitikát tekintve ellentmondásos és nagyon zavaró hatású trendek érvényesülnek az elmúlt 3-4 évben. Egyrészt a 19%-ra csökkentett vállalati jövedelem adókulcs az európai átlag alatt van, ami egyrészt egy mérsékelt fajta "adóparadicsom" látszatát kelti, miközben a szektorális adók bizonyos gazdasági ágazatokat súlyosan érintenek. Itt viszont további aránytalanságot eredményez az, hogy ezek a szektorális adók, a jellegüknél fogva nem igazán alkalmasak arra, hogy vagy semlegesek legyenek, vagy pedig olyan cégeket ne sújtsanak, amelyek az adófizetést nem kerülik el.

d) Egy igazságos (fair) adóverseny alapvető fontosságú az EU egységes belső piacának megfelelő működéséhez és a közös gazdasági fellendüléshez. A gazdasági növekedés és versenyképesség helyreállítása szempontjából kiemelt jelentősége van az olyan káros adózási gyakorlatok megszüntetésének, amelyek erodálják a tagországok adóalapjait.

e) Egészen egyértelmű, hogy az adópolitikára alapozott iparpolitika nem fog olyan innovatív gazdaságot eredményezni, amely a technológiai fejlődés és a kutatás élén jár. Ehelyett mindig az adócsökkentés áll majd a gazdaság szereplői figyelmének középpontjában. Ilyen körülmények közepette az egyéb olyan tényezők, mint infrastruktúra, képzés, technológiai fejlesztés, termékfejlesztés, termelési szakértelem, logisztika, marketing, stb. háttérbe szorul, amelyek viszont fontosak lennének a befektetések növelése, a gazdasági struktúra fejlesztése és a versenyképesség javítása szempontjából.

Dezséri Kálmán